

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 86 วันที่ 21 – 22 สิงหาคม 2562 ผู้เข้าร่วมอบรม 54 คน

จากองค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ

นายณพวัชร สิงห์ศักดิ์ ที่ปรึกษากิจการบ้านส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม
ปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

กล่าวต้อนรับ หน่วยงานราชการ ข้าราชการระดับอำเภอ ผู้บริหารท้องถิ่น ส.อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน จาก อบต. ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน ที่ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการร้อยใจรักษ์ ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่

1. ความเป็นมาของโครงการร้อยใจรักษ์ ซึ่งมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เข้ามาดำเนินการ ในหมู่บ้านห้วยसान ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ และหมู่บ้านข้างเคียงที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการบูรณาการการทำงาน ของทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด และใช้แนวทางการพัฒนาทางเลือกเพื่อสร้างโอกาสในการปรับเปลี่ยนชีวิต จากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มาเป็นอาชีพที่สุจริต
2. ความเป็นมาของหลักสูตรการอบรม รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการร้อยใจรักษ์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรม เป็นประธานคณะกรรมการ มีนโยบายให้ขยายผลโครงการฯ ไปสู่พื้นที่อำเภอชายแดนใน 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และพะเยา จำนวน 19 อำเภอ และให้สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ มาจัดการอบรมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ใน 19 อำเภอ 4 จังหวัด
3. สิ่งที่คาดหวังในการอบรม คือ การมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนจากทุกคน และการนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง อย่างเหมาะสมกับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ของตนเอง

โดย นายยุทธชัย ตาห่อ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์

ได้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมใน เรื่องการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน มีสาระสำคัญ คือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยดูทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดี ให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้
2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ **ขั้นอยู่รอด** จากการมีข้าวกินตลอดปี สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและไม่สร้างหนี้เพิ่ม **ขั้นพอเพียง** คือมีรายได้มั่นคงสามารถเพิ่มผลผลิตได้และ**ขั้นยั่งยืน** ได้แก่การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้
3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ : ตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โครงการร้อยใจรักษ์ มีการสำรวจข้อมูล สำรวจข้อมูลจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง และประเมินความพร้อมของชาวบ้านในการสละแรงงาน
4. การวัดผลการพัฒนาที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ การกักเก็บน้ำโดยใช้อ่างพวงชอยซีเมนต์ (Soil Cement) การปล่อยลงไปที่แปลงเกษตรด้วยระบบกาลักน้ำ การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรม และวิทยากร

ถาม : บ่อพวงสันเขามีอายุการใช้งานกี่ปี

ตอบ: 20 - 25 ปี

ถาม : ระบบกาลักน้ำ แรงดันของน้ำจะแรงหรือไม่

ตอบ : แรง จะสามารถสังเกตได้จากบริเวณอ่างพวง ในพื้นที่การเกษตรจะใช้ระบบสปริงเกอร์ หากน้ำไม่แรง จะทำให้ไม่สามารถใช้ระบบสปริงเกอร์ได้

ถาม : การผสมอ่างพวงชอยซีเมนต์มีอัตราส่วนการผสมอย่างไร

ตอบ : ปูนผสมกับกับดินในอัตราส่วน 1 ต่อ 6 คือ ปูน 1 กระสอบ ต่อดิน 50 – 60 บั้งก็

ถาม : อ่างพวงสันเขา สามารถขุดหรือทำในที่ราบได้หรือไม่

ตอบ : สามารถทำได้ในทุกพื้นที่ อ่างพวงสันเขาไม่จำเป็นต้องทำในสันเขา ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปปรับใช้ได้ในพื้นที่ แต่สิ่งที่สำคัญควรดูว่าแหล่งน้ำต้นทุนที่จะมาลงใช้ในที่บ่อพวงนั้นมีเพียงพอหรือไม่ หากไม่เพียงพอเราก็จำเป็นต้องร่อนน้ำจากฝนและเก็บน้ำไว้ใช้ได้ในช่วงฤดูแล้ง

ฐานการเรียนรู้ที่ 2 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล

เรียนรู้การปลูกไม้ผลระยะยาว เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ โดยไล่ระดับตามความต้องการ น้ำของพืช และความสูงของพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของ ชาวบ้านและสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งพื้นที่ เป็นป่านุรักษ์ ป่าใช้สอย เนินเขา ที่ดอน และที่นา นอกจากนี้ พัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วง น้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก CP และดอยคำ เป็นแหล่งตลาดรับซื้อ

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรม และวิทยากร

ถาม : การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกมะม่วง ใช้เวลานานแค่ไหน ถึงสำเร็จ

ตอบ : ระยะเริ่มแรกก็นานเช่นกัน เนื่องจากชาวบ้านไม่เข้าใจในการรวมกลุ่ม แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้ทำความเข้าใจจาก ชาวบ้าน จึงทำให้การรวมกลุ่มไม่นาน รวมแล้วก็ประมาณ 5 เดือน

ถาม : มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง ระยะเวลาในการออกผลผลิต ประมาณกี่ปี

ตอบ : ประมาณ 3 ปี สามารถเก็บผลผลิตขายได้

ถาม : โครงการร้อยใจรักษ์ ได้มีการส่งเสริมการปลูกมะม่วง หรือหาตลาดรับซื้อมะม่วงให้คนภายนอกโครงการฯ หรือบริเวณ หมู่บ้านข้างเคียง หรือไม่

ตอบ : ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีส่งเสริมดังกล่าว เนื่องจาก โครงการฯ มีเป้าหมายช่วยเหลือชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ให้ ประสบผลสำเร็จก่อน ในอนาคตข้างหน้าหากชาวบ้านในพื้นที่มี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และโครงการประสบผลสำเร็จอาจจะ มีนโยบายขยายผลไปในพื้นที่อื่นๆ

ฐานการเรียนรู้ที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร ข้าว พืช อายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว ข้าวพันธุ์อูโตเป็นพันธุ์ท้องถิ่น โดย การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ซึ่งจากเดิมได้ 600 กิโลกรัม/ไร่ เปลี่ยนมาเป็น 800 – 1,000 กิโลกรัม/ไร่ มีการทำ การเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร 1 ไร่ 1 แสน (เป้าหมาย คือ อยากรู้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาทดลองทำแปลงเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่ 1 ไร่ มีการปรับปรุงดินด้วยการหมักดิน และปลูกพืชสลับ หมุนเวียนกัน ทั้งพืชระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ทั้งการ ทำการปศุสัตว์

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรม และวิทยากร

ถาม : ในการทำสารชีวภัณฑ์ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวสวย หรือข้าว เหนียว

ตอบ : ใช้เมล็ดข้าวเจ้าพันธุ์อูโต (กข21)

ถาม : สารชีวภัณฑ์ไตรโคโดมา สามารถใช้ได้กับพืชชนิดไหนได้บ้าง

ตอบ : สามารถนำมาใช้ได้กับพืชทุกชนิด

ถาม : มีวิธีการทดแทนการใช้สารเคมีในแปลงผักได้บ้าง

ตอบ : ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยลดค่าใช้จ่าย และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ถาม : การปลูกข้าวในพื้นที่โครงการฯ มีการรวมกลุ่มกัน หรือมี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือไม่

ตอบ : มี เป็นกลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกข้าว

ถาม : 1 ไร่ 1 แสน ใช้น้ำจากที่ไหนมาทำแปลงผัก

ตอบ : น้ำจากบ่อพวงพลาสติก ซึ่งขุดไว้ใกล้ๆ กับแปลง 1 ไร่ 1 แสน

ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การทำปศุสัตว์

การส่งเสริมปศุสัตว์ เริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทใด การส่งเสริมประกอบด้วย สนับสนุนพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมเบลล์ ส่งเสริมกองทุนอาหารสัตว์ โดยถ่ายทอดความรู้การทำอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร กองทุนวัคซีนให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรม และวิทยากร

ถาม : กองทุนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ได้รับการสนับสนุนมาจากแหล่งงบประมาณใด มาจัดตั้งกองทุน

ตอบ : ได้รับมาจากโครงการฯ สนับสนุน และชาวบ้านบางรายที่นำสัตว์ไปเลี้ยงแล้วเกิดการตาย โดยไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านก็จะคืนหรือทดแทนมาเป็นจำนวนเงิน จากนั้นก็จะนำมาเป็นกองทุนในอีกส่วนหนึ่ง

ถาม : อัตราการออกไข่ของเป็ดพันธุ์กากีแคมเบล

ตอบ : ประมาณ 280 ฟอง/ตัว/ปี

ถาม : ข้อเสนอแนะในการปลูกหญ้าเนเปียร์ หรือการขยายพันธุ์หญ้าเนเปียร์หวานอิสราเอลมีวิธีการอย่างไร

ตอบ : ควรปลูกในแหล่งพื้นที่ที่มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก แต่ห้ามขึ้นและจนเกินไป ไม่เช่นนั้นอาจเกิดการรากเน่า หรือโคนเน่าได้ ควรให้น้ำและปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

นางรัชณี : เป็นชาวบ้านห้วยสำนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการค้าและเสพ แต่เป็นผู้ใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด ไม่เคยทำงานหาเงินเอง มีญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงให้เงินใช้ตลอด ใช้ชีวิตสุขสบาย เมื่อผู้มีอิทธิพลถูกจับตัวไปและโครงการร้อยใจรักษ์เข้ามา เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น หมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ตอนนี้ทำงานเป็นลูกจ้างโครงการรายวันก็ใช้เงินประหยัด แต่ก็ภูมิใจที่หาเงินมาเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยตนเอง

นายส่องแสง : สาเหตุที่ติดยาเริ่มจากเสพตามพ่อ เคยถูกจับติดคุก 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้า 25 เม็ด และเคยฆ่าตัวตายเพราะความกดดันจากพี่น้อง ได้กินยาฆ่าแมลงยาฆ่าหญ้าแต่รอดมาได้ เมื่อโครงการเข้ามาจึงสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จุดเปลี่ยนที่อยากจะเลิกจริงเพราะอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำความดี ตอนนี้เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างโครงการฯ ชีวิตเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

นายมานิต : เป็นคนสุพรรณบุรี มาได้แฟนบ้านยะลา สาเหตุที่เสพยาเนื่องจากเครียดปัญหาชีวิต เข้าร่วมโครงการครั้งแรกโดยได้รับคำแนะนำจากคนรอบข้าง อีกทั้งตนสนใจเข้าอาสาสมัครบำบัด หลังจากเสร็จสิ้นการบำบัด คนที่ชุมชนให้การต้อนรับดีมาก วางแผนชีวิตว่าจะสร้างบ้านให้เสร็จและเก็บเงินเพื่ออนาคตของลูก

นายสมบุรณ์ : ติดยาเพราะคบเพื่อนที่ไม่ดี เพื่อนจะไม่ให้เข้ากลุ่มถ้าไม่เสพด้วย เริ่มเสพมาตั้งแต่อายุ 13 เสพกัญชา ผงขาว เคยบำบัดหลายครั้งแต่ก็กลับมาเหมือนเดิม เพราะสภาพแวดล้อมรอบข้างเหมือนเดิม การเข้าร่วมโครงการอาสาทำดี มีพี่ๆ ทหารเป็นผู้ดูแลที่ดี และมีหมอดูแลที่ดี พี่ เพื่อนรอบข้างให้กำลังใจ ปัจจุบันครอบครัวให้อภัย คนรอบข้างให้กำลังใจ และให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

คำถามจากผู้เข้าร่วม

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับ
ยาเสพติด

ถาม : มีความเห็นอย่างไร ที่สถานการณ์ทุกวันนี้ยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากเยอะ แต่ตรงกันข้ามหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปราบปรามก็ทำงานอยู่ตลอดเวลา แต่ปัญหายาเสพติดก็ยังไม่หมดไป

ตอบ : หน่วยงานที่มีหน้าที่ปราบก็ควรต้องปราบปรามต่อไป และต้องปราบปรามอย่างจริงจัง แต่ในส่วนที่เหลือก็ควรจะต้องให้โอกาสในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปด้วย การปราบปรามต้องมาคู่กันกับการให้โอกาส ให้โอกาสผู้ค้าที่จะกลับตัวกลับใจ โอกาสที่ผู้เสพจะกลับเนื้อกลับตัวในการเลิกเสพยา

ถาม : ในกรณีที่เรารับว่าลูกหลานของเรา จะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จะมีวิธีการพูดอย่างไรให้ลูกหลานตระหนักถึงโทษ และจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็น 100%

ตอบ : ต้องหาปัญหา เปิดใจรับฟัง ช่วยแก้ พร้อมส่งเสริมเขาว่าเราไม่ได้ทอดทิ้ง

บทบาทของภาคราชการ การดำเนินการโครงการร้อยใจรักษ์

นายดวงแก้ว ยานทา ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามเหนือ

และนายสุรนต์ สุจาศิริวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามใต้

ได้เล่าประสบการณ์การทำงานร่วมกับโครงการร้อยใจรักษ์ โดยเฉพาะบทบาทของหน่วยงานราชการ ทหาร และฝ่ายปกครองที่เข้ามาร่วมกับโครงการฯ ขั้นแรกคือศึกษาพื้นที่ สำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคม และคืนข้อมูลให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบปัญหาจากการสำรวจ ปัญหาที่ชุมชนสะท้อนกันมากคือ โครงสร้างพื้นฐานปัญหาอาชีพ และไม่มีสัญชาติ กิจกรรมแรกๆ ที่ทำคือการพัฒนาระบบน้ำ โดยชาวบ้านออกแรง มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ นำวัสดุอุปกรณ์มาให้ นอกจากนี้ ฝ่ายปกครองได้ร่วมกันประชุมเพื่อฟื้นฟูภูมิลำเนาหมู่บ้านใช้บังคับได้โดยชุมชนร่วมกันกำหนดและดูแลกันเอง ซึ่งต่อมานายอำเภอแม่เมาะ ได้มีข้อสั่งการให้นำแนวทางนี้ไปขยายผลให้ครอบคลุมทั้งอำเภอ ในเรื่องปัญหายาเสพติด ได้ร่วมกับทุกหน่วยงานในการคัดกรองผู้เสพเพื่อเข้าสู่การบำบัดในโครงการอาสาทำดี ซึ่งเป็นการบำบัดด้วยความสมัครใจ 60 วัน ระหว่างนั้นจะฝึกอาชีพและมีค่าแรงให้ หากตรวจปัสสาวะแล้วไม่พบก็จะได้รับค่าแรงและปล่อยกลับบ้าน

ทั้งนี้ ได้กล่าวถึงหมู่บ้านเครือข่ายพื้นที่ข้างเคียงโครงการฯ ได้นำต้นแบบการพัฒนาของโครงการฯ ทั้ง 4 หมู่บ้าน นำไปปรับใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันโครงการฯ ได้มีการขยายผลแหล่งน้ำจำนวน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลท่าตอน

สรุปและปิดการอบรม

นายณพวัชร สิงห์ศักดิ์ ที่ปรึกษากิจการบ้านส่งเสริมและพัฒนา

กิจกรรมปิดทองหลังพระฯ มอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ

1. ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาจาก 60 ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2. เสนอโครงการแก้ไขปัญหาคือ (1) เป็นปัญหาคือความต้องการของชุมชน (2) ใช้ของ อปท. เป็นหลัก ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน (3) สถาบันปิดทองหลังพระฯ มีงบประมาณร่วมสมทบบางส่วน ทั้งนี้ก่อนการอบรมฯ ในหลักสูตรที่ 2 จะมีคณะตรวจติดตามลงไปประเมินความพร้อมของชุมชน

สิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้คือ กระบวนการเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การเรียนรู้ประสบการณ์งานพัฒนา 4 ฐาน ซึ่งหัวใจสำคัญคือการพัฒนาระบบน้ำ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้เห็นได้ว่าหากไม่แก้ไขเรื่องเหล่านี้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาได้ ซึ่งการทำงานทุกหน่วยงานต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน เมื่อท่านกลับไปแล้วขอให้ทบทวนขั้นตอน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เรียนรู้แค่เข้าใจ ต่อไปจะเป็นกระบวนการเข้าถึง ซึ่งอยู่ในหลักสูตรที่ 2 ท่านต้องกลับไปดูข้อมูลในพื้นที่และมาฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเสนอโครงการได้

สิ่งที่ได้เรียนรู้การนำไปปรับใช้ในพื้นที่จากการอบรม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากฐานการเรียนรู้

1. การจัดพื้นที่แบบองค์รวมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท
1) ป่าใช้สอย 2) ที่เนิน 3) ที่ดอน 4) ที่นา
2. การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อต่อรองราคาผลผลิตจากพ่อค้าคนกลาง
3. การสำรวจแหล่งน้ำในช่วงหน้าแล้ง อัตราการไหลของน้ำ
4. การปลูกพืชเพื่อปรับภูมิทัศน์
5. การใช้ระบบกัลกน้ำ
6. การบริหารจัดการและดูแลน้ำโดยคณะกรรมการน้ำ
7. การบูรณาการการทำงานร่วมกันของชาวบ้านกับภาครัฐ
8. ปัญหา PR และฮิวมิค
9. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อขายข้าวในราคาที่สูงขึ้น
10. การเพิ่มผลผลิตข้าวโดยใช้สารชีวภัณฑ์
11. การเลี้ยงสัตว์ หมูดำดอยตุง ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมเบลล์
12. ทีมอาสาปศุสัตว์เคลื่อนที่ กองทุนยา กองทุนอาหาร กองทุนพันธุ์สัตว์ และกองทุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับคนยากจน
13. การเลี้ยงสัตว์และการดูแลสัตว์

การนำไปปรับใช้

1. แนวคิดการนำไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน
2. การเสนอแนวคิดการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง
3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน
4. การนำระบบกัลกน้ำไปปรับใช้ในชุมชน เพื่อให้ลดค่าใช้จ่าย
5. รวมกลุ่มส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุนด้านอาหารกับสัตว์
6. ส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
7. นำองค์ความรู้ถ่ายทอดให้กับชุมชนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ
8. การขยายผลองค์ความรู้วิธีการเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่ให้ปลอดภัยจากโรคระบาด
9. การพัฒนาองค์ความรู้ของทีมอาสาปศุสัตว์ในพื้นที่
10. การแนะนำชุมชนในการใช้สูตรอาหารสัตว์ โดยการใช้สูตรอาหารหมักจากต้นกล้วย

ตัวแทนผู้นำชุมชน สะท้อนปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วน
ในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง
แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อบต.ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ติด
พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่อุทยาน การพัฒนาพื้นที่ต่างๆ
ติดขัดหลายอย่าง เนื่องจากติดพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่อุทยาน
ความต้องการในการแก้ไขปัญหาระดับด่วนของชุมชน ต.ผาบ่อง คือ
เรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ การทำฝายกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง
และการสร้างถังเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรตลอดทั้งปี แต่ที่ผ่านมา
การพัฒนาดังกล่าว ไม่สามารถดำเนินการได้ สาเหตุยังติดขัดใน
เรื่องงบประมาณ และเป็นพื้นที่ป่าดังกล่าวข้างต้น

การประเมินความพึงพอใจขององค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน				
ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	81.25	18.75	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	68.75	31.25	-	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	70.833	29.167	-	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	66.667	33.333	-	-
วิทยากรมีความรู้	75	25	-	-
สถานที่อบรม	62.5	33.333	4.167	-
สถานที่พัก	41.667	41.667	16.667	-
อาหารและเครื่องดื่ม	75	25	-	-

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 48 คน จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด 54 คน